

«Спачатку было ў нас»

Пад зоркай песняра

Слова ў паэта — гэта сапраўднае мастацтва — мастацтва слова, гукаў, фарбаў, у якім жыве і якім жывы чалавек. І хіба толькі паэт можа ўбачыць у змрочным, някідкім, халодным — чароўнае, «красу, і светласць, і прастор».

нам дбаць «аб шыраце духоўнай», цаніць жыццё як найбольшы Божы дарунак, зберагчы-абараніць «цвяток радзімы васілька». Імя Максіма Багдановіча для гарадзенцаў асабліва шанаванае. Бо адсюль паэт забраў самыя чыстыя, самыя ранішнія дзіцячыя ўражанні: светлыя

суразмоўніцтва з «бацькам нацыі» (В. Рагойша), вялікім прарокам Янкам Купалам, чыё імя пачэсна носіць Купалаўская Alma mater. Яна і ёсць беражніцай дум і дзей вялікага Купалы. Зрэшты, «пад светлым іменем Купалы» (з гімна Купалаўскага ўніверсітэта) для купалаўцаў адкрываецца новы свет, новыя магчымасці захаваць і сцвердзіць суверэннасць любай Беларусі. Бо Купала-творца веставаў словам сваім, у якім раскута і ўпэўнена валадарылі светланосныя заветы «людзьмі звацца», мець «больш самачыннасці» і займаць «свой пачэсны пасады між народамі». Ці не Купалаў бескампрамісны Гусяр, гусям якога «не пішуць законаў», — чынны ўзор для Творцы?.. Але Купала быў не толькі паэтам-празарліўцам. Ён абагаўляў, схіляўся перад высакародным, годным воблікам беларускай дзяўчыны — «царыцы» — Маладой Беларусі. Менавіта яна, «сама царыца ў залатой кароне», уяўлялася яму эталонам нацыянальнай красы. Ідэал беларускай дзяўчыны — «самой царыцы ў залатой кароне», валадарніцы «нашай старонкі» — узор годнага чалавечага сцвярджэння для юных асоб, студэнтак, якім мроіцца і карона-вяночак «з сонца і кветак-палесак», і «дзяўчына, кветка-лілея», і «музыка дзіўная»... Безумоўна, у кожнага Купала-творца свой, кожны чытач знаходзіць у Купалавых радках сваё, перажытае і пражытае... Але як высакародна і годна, калі маладыя ўразлівыя душы ўслед за Купалам-прарокам імкнуцца тварыць жыццё з любоўю да бліжняга, каб нападзіць яго «песняй вясы лебядзінаю». Сімпатычна і сімптаматычна, нават паказальна, калі студэнты-купалаўцы, якія пакуль што спрабуюць сваё пярэ ў пісьменніцкім майстэрстве, з гонарам называюць сябе КУПАЛАЎЦАМІ. І гэта паказчык прыналежнасці не толькі да ўніверсітэцкай Купалаўскай Alma mater, якой лёсам

наканавана дастойна насіць імя аднаго са шляхетных беларускіх паэтаў, але і да Купалавай Беларусі. Бо Янка Купала ўскладаў пачэсны спадзеў на беларускую моладзь, каб «адбудаваць... святлейшую будучыню» (верш «Моладзі» (1914), артыкул «Моладзь ідзе!» (1919) і інш.), звяртаўся кранальна шчыра: «мілая, слаўная моладзь», «слаўная вечна ў вечным народзе», «ідзі з словам святым: Беларусь!»

Цётка... Алаіза Пашкевіч, якую заслужана называюць жанчынай-легендай Беларусі... А для гарадзенцаў гэта асабліва знакава, бо Алаіза Пашкевіч — наша слаўная зямлячка, першая беларуская паэтка — хацела быць і стала «песняй у народзе». Бо стагоддзе таму Цётка-асветніца прароча звярталася да моладзі з просьбай *шанаваць роднае слова*. Гэта быў кліч-завет дбайнай руплівіцы нашаніўскага палетка, педагога, сапраўднай будзіцелькі беларускага слова. У моладзі Цётка бачыла будучыню. І ў яе лірычнай гераніні Касі, «багіні, царэўне» студэнткі-філалагіні адчуваюць узвышэнне годнасці Асобы; усведамляюць, што сапраўднае — класічная — літаратура — пра чалавека і для чалавека.

Таму ў перазоўным дыялогу гучаць выбаленыя і шчымлівыя радкі ўласных, прысвечаных беларускім класікам, вершаў нашых студэнтаў-купалаўцаў 2-га і 3-га курсаў спецыяльнасці «Беларуская філалогія». Яны — студэнткая моладзь — годныя пераемнікі Багдановічавай, Купалавай, Цётчынай Беларусі. І тут — у кожнага з іх — ёсць *свая мелодыя пакуты, свая нота ў надзвычайнай інтымнасці адчування класічнага паэтычнага радка...*

Аліна САБУЦЬ,
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры беларускай філалогіі
Гродзенскага дзяржаўнага
ўніверсітэта імя Янкі Купалы
Фота з сайта adukar.com

І для студэнтаў-філолагаў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы імёны класікаў беларускай літаратуры — Максіма Багдановіча, Цёткі, Янкі Купалы — надзвычай пачэсныя і знакавыя. У вянок класікам — іх шчырыя творы-прысвячэнні.

Гародня — «калыска паэта» **Максіма Багдановіча**, які і сёння свой у Сваім Доме — Доме-музеі Максіма Багдановіча. Наш малады беларускі класік, паэт зорак і неба, «пясняр чыстай красы» (А. Луцкевіч) Максім Багдановіч высакародна шукаў-спасцігаў «красу і светласць» у кожнай беларускай з'яве, завяшчаў

і самотныя. І ён — Максім Багдановіч, «госць з высокага неба» (У. Ігнатоўскі) — з намі: *свой* у разуменні кожнага з нас; *свой*, з дзявочай журбінкай ва ўяўленнях нашых студэнтак-філалагінь. Бо глыбока-філасофскае, інтымна-спавядальнае Багдановічава «*Я хацеў бы спаткацца з Вамі...*» — гэта і ёсць зварот-пасланне да кожнага, хто шукае *красу і светласць*. Гэта зварот і да сённяшняй гродзенскай студэнткай моладзі, якая заслужана, па праву ганарыцца паэтам красы і маладосці...

Для сапраўдных філолагаў-купалаўцаў пачэсны доўг працягнуць дыялог,

Мой Янка Купала

(лірычная замалёўка)

Гусям, княжа, не пішуць законаў...

Я. Купала

Янка Купала... Не, ён не толькі мой асабіста, ён наш, беларускі. Наш, сапраўды. Ён наш боль і наша радасць, ён нашы лекі душы, ён — гэта і ёсць Беларусь.

Колькі ўжо мінула з тых часоў, калі не стала песняра слаўнай беларускай песні... А яго дух жывы, ён побач з намі ідзе па вялікай дарозе жыцця. Жывуць яго глыбокія словы ў сэрцах, у думках, у душах. І ніхто, нават калі б хацеў, не можа пазбавіцца іх. Не, не таму, што яны дакучлівыя, а таму, што яны важныя, знакавыя, таму і бесмяротныя. Таму і пускаюць карэнне ў беларускай душы з самага маленства, з калыскі і матчынай мовы.

Ён вучыў любіць любы сэрцу куточак, вучыў думаць, выказвацца па-беларуску, вучыў шукаць адказы на пытанні, якія здаваліся невырашальнымі. Менавіта Купала натхняў звяртацца да вытокаў таго, з чаго вытканы мы ўсе: да мінулага, да гісторыі, якая не павінна быць забыта, якая не павінна быць пакладзена ў чорную скрыню. Сапраўдны беларус, не толькі па нацыянальнасці, але і па стане душы, вучыў не забываць свайго, роднага.

Янка Купала — гэта змагар за народнае шчасце, змагар Бацькаўшчыны. Змагар, які заклікаў берагчы, абараняць краіну, якую так намагаліся забраць, вырваць з рук і сэрца. Ён — змагар, які заўсёды казаў толькі праўду, які мовіў ісціну. Ён не мог пісаць пра нешта чужое, не знаёмае ні вачам, ні сэрцу. Ён пісаў пра сваё, пра наша, пра беларускае.

Янук — наш гусяр, мелодыі якога гучаць узнісла, высакародна і адначасова проста, так, што зразумець іх, пазнаць можа кожны. Але ніводзін з чужыны, замежжа не адчуе ў іх сапраўднага беларускага духу. Гэта па сіле толькі нам, беларусам. Ніхто не адчуе гэтыя ноты так, як адчуваў Купала і як завяшчаў адчуваць іх нам. Гуслі яго — гэта народнае жыццё, гэта людзі. І гучалі гэтыя гуслі па-рознаму: то жалобна, то ўзнёсла, то рамантычна. Але заўсёды яны трымалі ў сабе непакісны беларускі дух.

Янка... Янук... Так проста, па-роднаму заўсёды хочацца называць яго. Ён не толькі наш настаўнік, бацька, але і наш брат, самы лепшы сябра, які дастойна, годна сплаціў свой доўг перад народам. А ці зробім мы тое ж самае?..

Вольга НАВІЦКАЯ,
студэнтка 3 курса

Фота Кастуся Дробава.

Слова...» У вянок класікам

Дар'я ШАБЕЛЬСКАЯ,
студэнтка 3 курса

Наш улюбёны беларус-Янук...

(эсэ)

*Табе, паэт, пішу скрозь час.
Дзякую, што аб'яднаць змог нас.
Ты публіцыст і драматург,
Наш улюбёны беларус-Янук.
Прабудзіў народ сваёй малітвай,
Крануў сэрцы, быццам бітвай.
Даў беларусам напоўніцца сілай,
Ганарымся табою мы цэлай краінай.*

Менавіта з падзякі хацелася б пачаць сваё невялічкае эсэ.

Прыгажосць краіны, умацаванне ідэі аб самастойным гістарычным шляху, шчыры і балесны заклік да простага народа — усё гэта ў сваіх творах адлюстравана Вялікі Творца — Янка Купала. Ён імкнуўся дапамагчы ўсім і кожнаму, ашчаслівіць іх і напоўніць сэрцы «не з вясёласці яснай, не з ясных палацаў, / а з каноючай крыўды ў пахіленай хатцы».

Янка Купала быў і застаецца валадаром беларускага слова і, здаецца мне, як ніхто іншы спалучаў шчымлівую крыўду з глыбокаю вераю ў заўтрашні дзень.

Па жыцці для мяне Янка Купала перш за ўсё — Настаўнік. Таму я і іншыя купалаўцы ганарымся тым, што з'яўляемся студэнтамі ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Любоў да Купалавай творчасці ўзнікла ў мяне яшчэ ў школе... Далей, старонка за старонкай чыталіся творы... І вось... Я — студэнтка ГрДУ імя Янкі Купалы.

Вялікая падзяка Купалу-мыслару, беларускаму падзвіжніку, бруіць у маім сэрцы, а радок са свайго ж верша цепліць маю душу заўсёды: «*Наш улюбёны беларус-Янук*».

Кацярына ГУДЗІНОВІЧ,
студэнтка 3 курса

Мой Янка Купала

(эсэ-разважанне)

Янка Купала — гэта бацька нашай беларускай літаратуры. Паэт-прарок, які заявіў, што *Беларусь жыве*. Калі толькі пачуеш гэта імя, адразу ўяўляецца нешта роднае, сваё, наркае.

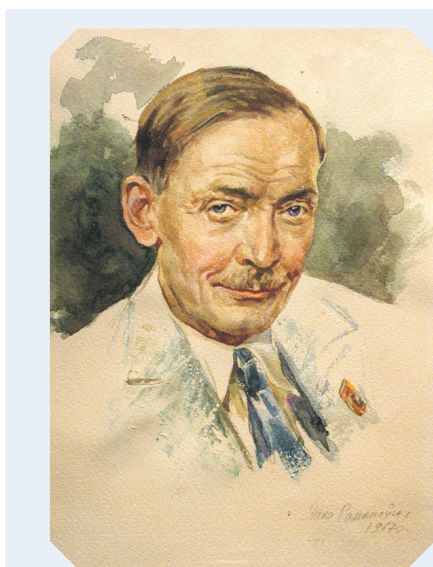
Галоўнае месца ў Купалавай творчасці займае лірыка. Менавіта праз яе ён выяўляў усю прыгажосць і годнасць нашай Радзімы, думы аб свабодзе народа, заклік абудзіцца, каб стаць самадэятэльнай нацыяй. Янка Купала не баўся выказаць свае думкі праз творы. Яго лірыка прасякнута нацыянальна-вызваленчымі матывамі. Вельмі кранае верш «Там», які з'яўляецца водгукам на рэвалюцыйны падзеі:

*Там кроў ліецца, там за волю
Барцы на вісельні ідуць,
А вы, вы мучаны найболей,
Спіце, хоць вас даўно там ждучы.*

Праўдзівасць, шчырасць, прастата — важнейшыя асаблівасці вершаў паэта. Перачытала многія Купалавы творы — і да мяне папрасіўся ўласны верш:

*Купала ў сэрцы,
Купала ў душы,
Адчыніўшы ўсе дзверцы
Для нас назаўжды.*

*Ты дбаў пра лёс наш,
Ганарыўся кутком.
Табе кажам «Дзякуй!»
І нізкі наклон.*

«Купалаўцы» — гэта гучыць горда!
Я вельмі ганаруся, што з'яўляюся студэнткай Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, які змог не толькі адрадыць родную мову, але і накіраваць нас на доўгую дарогу ў будучыню.

Вераніка САЎКО,
студэнтка 3 курса

Наш неўміручы й малады васілёк

*Жыццё тваё было кароткім,
Не меў дзяцей, сваёй сям'і.
Таму і лёс надзвычай горкі —
Меў мала шчасця на зямлі.*

*У дзяцінстве сваім бесклапотным
Маці ты страціў сваю,
Лёс твой занадта гаротны,
Але словамі песіш душу маю.*

*Жыла беларуская мова
У тваёй такой чулай душы,
Ты любіў наша роднае слова
І тварыў, каб яго зберагчы.*

*Апошнія хвілінкі жыцця
Дажываў у чужым ты куточку,
Уцякаў ад свайго небыцця,
Туга па Радзіме — кожную ночку.*

*Калі вершы твае я чытаю,
У вачах зіхаціць аганёк.
За цябе ў малітве трываю,
Наш неўміручы і малады васілёк.*

*Дзякуй табе, Максіме,
За шчодры ўнёсак у мой юны свет.
Ганарыцца табою і наша Радзіма,
І ўвогуле цэлы Сусвет.*

Прамень беларускай класікі

*Дзякуй табе, слаўна Радзіма,
Што Янку Купалу дала нам за сына!
Ён табе доўг свой за нас адплаціў,
Творы свае ўсе нам падарыў.*

*Ён дбаў пра нашу людскую свабоду,
І каб натоўп мог звацца народам!
Засяў калоссем палі Беларусі.
Ён — родны наш сімвал, ім ганаруся...*

*Ганаруся тым, што жыву ў Беларусі,
Ганаруся тым, што Купалаўцам завуся!
Тваё імя нацыянальнаю песняю стала,
Тваё імя Беларусь назаўжды захавала.*

*Памалюся з табою, Янка Купала,
Каб наша Айчына гора не знала,
Каб не ведала бед яна і нягод,
Каб вечна жыў беларускі народ!*

Вольга НАВІЦКАЯ,
студэнтка 3 курса

Вечна жывы

*Нібы сіні васілёк у калоссі,
Усё жыццё сумаваў Ты адзін.
Але Ты быў між нас не самотны.
Ты — Адна з беларускіх святынь.*

*Твой «Вянок» цешыць мне сэрца.
Зорка Венера свеціць уначы.
Ты адкрыў мне ў паэзію дзверцы,
Але сябе не змог зберагчы.*

*Мой васілёк, родны Максіме!
Я накланюся Табе да зямлі!
Каб ведаў, што ў неўміручай сіле
Памяць аб словах-чарах Твайх.*

Ксенія УРБАНОВІЧ,
студэнтка 3 курса

Мой Янка Купала

(эсэ)

Тры гады таму я зрабіла адзін з самых важных крокаў у жыцці — выбрала спецыяльнасць, аб якой марыла. Атрымалася так, што гэта і ўніверсітэт маёй мары. Які гонар быць купалаўцам!

З творчасцю Янкі Купалы ўпершыню я пазнаёмілася ў пачатковых класах, калі вучылі верш «Хлопчык і лётчык». У сваіх успамінах вяртаюся ў тыя часы, калі чытала верш і радавалася таму, што таксама «умею лётцаў у сне», як той хлопчык з верша. Тады Купала быў для мяне паэтам-чараўніком, які сваімі радкамі пераносіў і ў лес да мядзведзя, і да зорак. Пасля вобраз Купалы ў маім уяўленні стаў істотна іншым, дадаліся новыя свежыя фарбы. Гэта адбылося пасля знаёмства з паэмамі, драматургічнымі творами. Партрэт Купалы стаў яшчэ больш ясным і бліжкім. Раней жа здаваўся далёкім, як сонца. З яго творчасцю, вобразамі, мадэлямі мыслення знаёміліся цяпер вельмі падрабязна ва ўніверсітэце.

Знакава тое, што Купала нарадзіўся на свята Купалле. У цудоўнае свята нябёсы падаравалі беларусам зорку — Купалу. Слова песняра праліліся з яго душы — і таму яны вечныя. Я ўдзячна лесу за тое, што вучуся менавіта тут, ва ўніверсітэце, які з гонарам носіць імя Янкі Купалы. Свае вершаваныя радкі прысвячаю яму — Янку-песняру:

*Паэт адраджае любоў да Радзімы.
Рэдактар газеты «Наша Ніва»
Прапрокам народным паўстаў перад намі.
Ім ганарыцца будзем вякамі.*

*Сказаў нам Купала некалькі слоў:
«Зямлю зберажыце бацькоў і дзядоў!
Трымайцеся дружна за роднае слова!»
Гучы праз вякі, мілагучная мова!*

*Маліўся ён сэрцам, каб родныя землі
Не ведалі болей страшнае долі.
Каб быў беларускі свабодны народ,
І песні спяваў не ў няволі.*

*Мы будзем маліцца душою празрыстаю,
Каб не было на Радзіме бяды,
А вершы Купалы стварылі адзінае
Шчасце людзей на вякі!*

Дар'я ДЗЯШУК,
студэнтка 2 курса

Янку Купалу

*Спачатку было ў нас Слова,
І гэта ўжо справы палова.
Потым між цемры быў свет
І мноства яскравых камет.*

*Калі б ты каметаю быў,
То хутка б сябе ты згубіў.
Калі ж ты як сонейка свет,
То вечна гучыць твой санет.*

*Калі ты як ветрык у полі,
То ведаеш справу і волю.
Калі ж гусяром быць народа,
То й ведаць і лёс, і гароты.*

*Ты ззяеш, як зорка ў небе,
Прарослы, як зерне ў глебе,
І чуюцца ў небе грывоты:
То голас твой — ліра народа.*

Вераніка САЎКО,
студэнтка 3 курса

У імя свабоднай душы

(Цётцы-паэтэсе)

*Ты жадаеш свабоды,
Ты хочаш тварыць,
Каб на доўгія годы
Было нам чым жыць.*

*Для дзетак ты прагнеш
Добрых ведаў з навукі,
Самаахвярнасць ты маеш,
Церпіш розныя мукі.*

*Кожную кабетку ты ўзвышала,
Тулілася туды, дзе радасці мала.
Каб прыніжанага абараніць ад злога,
У табе можна заўсёды знайсці дапамогу.*

*Нягледзячы на свае хваробы і голад,
Жыве ў табе роднае слова.
Малітвы свае ўзнясу я да Бога,
Каб толькі быў мір на зямлі і свабода.*